

Uzasadnienie

Pismem z dnia 21 maja 2018 r. T. G. złożył do Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W. skargę na działania radcy prawnego M. K.. W ocenie Skarżącego radca prawny popełnił delikty dyscyplinarne polegające na tym, że pomimo świadczenia usług na rzecz Skarżącego, świadczył również usługi na rzecz klienta, którego interesy w tej samej sprawie oraz w sprawach z nią związanych były sprzeczne, tj. G. Ś., a także wykorzystywał i ujawnił informacje zdobyte w związku z wykonywaniem na rzecz Skarżącego czynności zawodowych.

Postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2018 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W. wszczął dochodzenie w sprawie, które – po przeprowadzeniu postępowania dowodowego – zostało umorzone postanowieniem z dnia 27 czerwca 2019 r.

Na skutek wniesionego przez Skarżącego w dniu 23 września 2019 r. odwołania od postanowienia o umorzeniu postępowania Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W. uchylił zaskarżone postanowienie na posiedzeniu w dniu 11 grudnia 2019 r. i przekazał sprawę Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego, w szczególności poprzez przesłuchanie świadków B. B. i P. A. oraz Skarżącego T. G..

Po przeprowadzeniu wskazanych dowodów, postanowieniem z dnia 12 lipca 2021 r. Rzecznik Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W. umorzył dochodzenie.

Odwołaniem z dnia 21 września 2021 r. Skarżący zaskarżył postanowienie o umorzeniu dochodzenia, zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania oraz błąd w ustaleniach faktycznych i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie do ponownego rozpoznania.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Odwołanie Skarżącego nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych radca prawny i aplikant radcowski podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych.

Stosownie do art. 10 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, obowiązek unikania przez radcę prawnego konfliktu interesów służy zapewnieniu niezależności, a także dochowaniu tajemnicy zawodowej oraz lojalności wobec klienta.

Szczegółowe regulacje dotyczące konfliktu interesów znajdują się zarówno w ustawie o radcach prawnych, jak i Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. Zgodnie z art. 15 ustawy o radcach prawnych, radca prawny obowiązany jest wyłączyć się od wykonania czynności zawodowych (...) własnej sprawie, w sytuacji, gdy przeciwnikiem jednostki organizacyjnej udzielającej mu pełnomocnictwa jest inna zatrudniająca go jednostka organizacyjna, a także jeżeli sprawa dotyczy osoby, z którą pozostaje on w takim stosunku, że może to oddziaływać na wynik sprawy. Ogólną regulację konfliktu interesów w art. 10 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego precyzują przepisy art. 26-30 Kodeksu. Działanie radcy prawnego w warunkach konfliktu interesów jest więc niewątpliwie postępowaniem sprzecznym z prawem, jak i zasadami etyki, a zatem stanowi delikt dyscyplinarny.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej, jeżeli wykonywanie czynności zawodowych naruszałoby tajemnicę zawodową lub stwarzało znaczne zagrożenie jej naruszenia, ograniczenia jego niezależności, albo gdy posiadana przez niego wiedza o sprawach innego klienta lub osób, na rzecz których uprzednio wykonywał czynności zawodowe, dawałaby klientowi nieuzasadnioną przewagę.

Stosownie natomiast do art. 28 ust. 1-3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, radca prawny nie może być obrońcą lub pełnomocnikiem klientów, jeżeli ich interesy są sprzeczne w tej samej sprawie lub sprawie z nią związanej. Nie może być również obrońcą lub pełnomocnikiem klienta, jeżeli przeciwnik klienta jest również jego klientem w jakiegokolwiek

sprawie i nie może być obrońcą lub pełnomocnikiem klienta, którego interesy są sprzeczne z interesami osób, na rzecz których radca prawny uprzednio wykonywał czynności zawodowe w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej.

Jak stanowi z kolei art. 29 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, radcy prawnemu nie wolno doradzać klientowi, którego interesy są sprzeczne z interesami innego klienta w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej, a także klientowi, jeżeli jego interesy są sprzeczne w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej z interesami osoby, na rzecz której radca prawny uprzednio wykonywał czynności zawodowe.

Przede wszystkim, wskazać należy, że precyzyjny zakres zastosowania art. 15 ustawy, a także art. 27 i 30 Kodeksu Etyki Radcy prawnego pozwala kategoriycznie wykluczyć ich zastosowanie na kanwie niniejszej sprawy, gdyż zaistnienie regulowanych przez nie sytuacji nie wynika ani z twierdzeń Skarżącego, ani z zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie dochodzenie nie dało również podstaw do ustalenia, żeby radca prawny M. K. był obrońcą lub pełnomocnikiem T. G. albo G. Ś. w jakiegokolwiek sprawie, w której występowałiby oni przeciwko sobie. Nie ustalono również, żeby radca prawny reprezentował G. Ś. w jakiegokolwiek sprawie związanej ze sprawą, w której jego interesy byłyby sprzeczne z interesami T. G.. Nie zostało wreszcie ustalone, żeby sprawy, w których radca prawny reprezentował G. Ś., miały związek ze sprawami uprzednio prowadzonymi na rzecz T. G.. Treść przedłożonych do akt sprawy pełnomocnictwa i apelacji nie wskazują bowiem, żeby sprawy, których dotyczą, były bezpośrednio lub pośrednio związane ze sprawami T. G..

Postępowanie nie wykazało także, żeby radca prawny doradzał G. Ś. w jakiegokolwiek sprawie, w której jego interesy byłyby sprzeczne z interesami T. G. lub sprawie z nią powiązanej, zarówno w momencie, gdy ten drugi był klientem radcy prawnego, jak i już po ustaniu stosunku pełnomocnictwa.

Nie zostało również ustalone naruszenie tajemnicy zawodowej lub zagrożenie jej naruszenia, ograniczenia niezależności radcy prawnego czy zaistnienie po stronie G. Ś. nieuzasadnionej przewagi wynikającej z wiedzy o sprawach T. G..

Powyższe ustalenia Sąd poczynił na podstawie zgromadzonych w toku dochodzenia dokumentów oraz zeznań świadków B. B. i P. A.. Również dowód z zeznań T. G. nie umożliwił wyjaśnienia okoliczności sprawy, gdyż zeznania sprowadzały się do zwrócenia uwagi na śledztwo prowadzone przez Prokuraturę Krajową o sygn. (...), bez wskazania jednak, w jaki sposób śledztwo związane jest z ewentualnymi działaniami radcy prawnego M. K..

Kluczowe dla prawidłowej interpretacji przywołanych wyżej przepisów jest rozumienie pojęcia „klient”. Zgodnie z art. 5 pkt 4 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego klientem jest każdy, na rzecz kogo radca prawny świadczy pomoc prawną. Status klienta będzie zatem przysługiwał zarówno osobom fizycznym, prawnym, jak i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, niezależnie od zakresu świadczonych na ich rzecz przez radcę prawnego usług [C. W. w: S. T. (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, 2021, wyd. 3]. Przepis ten nie rozszerza jednak definicji klienta na inne podmioty (członkowie zarządu, wspólnicy lub akcjonariusze spółek, spółki powiązane kapitałowo), choćby były one faktycznymi beneficjentami działań radcy prawnego. Zatem nawet ewentualne ustalenie, że radca prawny M. K. świadczył pomoc prawną na rzecz spółki, której akcjonariuszem był T. G., a następnie świadczył pomoc prawną na rzecz G. Ś., nie prowadziłoby automatycznie do stwierdzenia, że działał w warunkach konfliktu interesów. Jak stanowi bowiem art. 42 ust. 1 pkt 1 i 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, radca prawny wykonujący zawód na podstawie umowy o pracę bądź umowy o świadczenie stałej pomocy prawnej klientowi będącemu osobą prawną nie może utożsamiać interesu klienta z interesem jego organów lub jednego z nich albo członków tych organów, jak również utożsamiać interesu klienta z interesem innych podmiotów z grupy kapitałowej klienta bądź interesem ich organów albo członków tych organów.

Odnosząc się do zarzutów dotyczących zaniechań Rzecznika Dyscyplinarnego w zakresie wyjaśnienia okoliczności sprawy czy gromadzenia dowodów i ich oceny, wskazać należy również na bierność Skarżącego. W toku postępowania Rzecznik Dyscyplinarny wezwał Skarżącego do sprecyzowania zarzutów poprzez wskazanie konkretnych spraw, w

których radca prawny M. K. działał w warunkach konfliktu interesów. Zobowiązanie to nie zostało jednak wykonane. Skarżący słusznie wskazał, że sprawa jest skomplikowana i wielowątkowa, a w postępowaniu dyscyplinarnym, podobnie jak w karnym, obowiązuje zasada prawdy materialnej. Nie zwalnia to jednak Skarżącego z jakiejkolwiek inicjatywy procesowej, do której uprawnione są również strony postępowania, choćby w art. 9 § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych. Uprawnienie to jest szczególnie istotne, gdyż Rzecznik Dyscyplinarny nie dysponuje wszelkimi dostępnymi organom ścigania metodami pozyskiwania materiału dowodowego. Należy również zwrócić szczególną uwagę na treść art. 67¹ ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Przepis ten nie tylko przenosi na grunt postępowania dyscyplinarnego regulację z art. 167 k.p.k. zezwalającą na przeprowadzanie dowodów zarówno z urzędu, jak i na wniosek stron, ale przede wszystkim ustanawia obowiązującą również w postępowaniu dyscyplinarnym zasadę prawdy materialnej. Zauważyć należy, że „wobec tego, że rozstrzygnięcie organu prowadzącego postępowanie dyscyplinarne opiera się na ustaleniach faktycznych, konieczne jest, aby ustalenia faktyczne, na podstawie których wydawane jest orzeczenie, były udowodnione. Tylko wtedy gdy ustalenia faktyczne są udowodnione, można przyjąć, że są zgodne z rzeczywistością, a więc że są prawdziwe. Nie można opierać się na hipotezach i domniemaniach, lecz na udowodnionych faktach” [N. T. w: S. T. (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz 2022, wyd. 2]. Radca prawny podlega bowiem odpowiedzialności dyscyplinarnej za udowodnione popełnienie przewinienia dyscyplinarnego, a nie samą potencjalną możliwość jego popełnienia.

Niezasadne są także zarzuty dotyczące kwestii udostępnienia akt dochodzenia, jak i udziału w przesłuchaniu świadków. W ocenie Sądu nieudzielenie dostępu do akt uzasadnione było zabezpieczeniem prawidłowego toku postępowania, przy czym brak formalnej odmowy nie stanowił obrazy prawa procesowego mającego wpływ na treść rozstrzygnięcia. Brak zawiadomienia Skarżącego o czynnościach dowodowych wynika z treści art. 316 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych. Czynności w postaci przesłuchania wnioskowanych świadków – w razie skierowania wniosku o ukaranie – byłyby możliwe do przeprowadzenia w toku postępowania przed Sądem, stąd nie było konieczności przeprowadzania ich w obecności Skarżącego. Na marginesie wskazać należy, że w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego w fazie *in rem*, gdy nie stwierdzono popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, nie można było jednoznacznie ustalić osób poszkodowanych i przyznać Skarżącemu statusu strony postępowania.

Stosownie do art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych głównym celem postępowania dyscyplinarnego jest to, aby sprawca przewinienia dyscyplinarnego został pociągnięty do odpowiedzialności, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności. Dowody zgromadzone w toku postępowania nie pozwoliły na ustalenie, żeby przewinienie dyscyplinarne zostało dokonane.

Zgodnie z art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., stosowanym odpowiednio do postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy czynu nie popełniono lub nie ma dostatecznych dowodów jego popełnienia.

W świetle poczynionych wyżej ustaleń Okręgowy Sąd Dyscyplinarny doszedł do przekonania, że należy utrzymać w mocy postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W. z dnia 12 lipca 2021 r. o sygn. akt RD 102/18 o umorzeniu postępowania na podstawie art. 437 § 1 w zw. z art. 465 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

Ze względu na powyższe należało orzec, jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 70⁶ ust. 2 zdanie drugie ustawy o radcach prawnych mając na względzie, że nie zostało wydane orzeczenie o ukaraniu.

Pouczenie:

Niniejsze postanowienie jest prawomocne i ostateczne, bowiem Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W., w niniejszej sprawie działał jako organ II instancji i dlatego stosownie do treści art. 426 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych oraz stosownie do treści art. 70² ust. 1a ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych od niniejszego postanowienia nie przysługuje żaden środek odwoławczy.